

the dominant rationalistic methodology in terms of value, which requires rehabilitation of the methodology of the non-rationalistic but idealistic type.

Key words: *the objective, the subjective, law, ontology, epistemic issues, values, law as fact, compulsory, rational, metaphysical, methodology.*

УДК 347.77

Ю.О. Волошин, Т. Маргарян

РОЛЬ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СУВЕРЕНІТЕТУ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЦІЛІСНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

У цій статті здійснюється аналіз діяльності Міністерства юстиції України в рамках забезпечення територіальної цілісності та суверенних прав держави в умовах агресії Російської Федерації. У роботі також досліджується проблема захисту прав людини на сході України та в Криму, що полягає переважно у встановленні ефективності спроб притягнення агресора до міжнародно-правової відповідальності в рамках Європейського суду з прав людини.

Ключові слова: *Міністерство юстиції, територіальна цілісність, суверенні права, агресія, міжнародно-правова відповідальність.*

Постановка проблеми. Ведення бойових дій на сході України, а також анексія Криму є на сьогоднішній день одними з найактуальніших проблем, які носять універсальний характер, торкаючись всього міжнародного права. Ризик легітимізації дій Російської Федерації проти суверенітету України має бути усунений за допомогою притягнення агресора до міжнародно-правової відповідальності, що і є завданням, зокрема, й Міністерства юстиції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті наведені та проаналізовані статті відомих науковців та фахівців у сфері міжнародного права та міжнародного кримінального права, зокрема: Антипенка В. Ф., Задорожнього О. В., Буроменського М. В., Лукашука І. І.

Метою дослідження є аналіз діяльності Міністерства юстиції в рамках забезпечення суверенітету держави шляхом формування державної політики щодо дій на сході України та в Криму, позиції країни в міжнародних судових установах, зокрема, подання скарг до Європейського суду з прав людини, а також налагодження стосунків із представниками інших держав з метою притягнення Російської Федерації до міжнародної відповідальності.

Для досягнення поставленої мети визначені наступні завдання дослідження: проаналізувати сутність поняття агресії; встановити міжнародно-правові принципи, які порушила Російська Федерація; дослідити повноваження Міністерства юстиції; а також прогалини в міжнародному праві при спробах притягти агресора до відповідальності; зафіксувати роль Мін'юсту в формування державної позиції на міжнародній арені та в міжнародних судових установах.

Викладення основного матеріалу. На сьогоднішній день Україна фактично знаходиться в стані гібридної війни з Російською Федерацією, складовою частиною якої є не тільки застосування сили однією державою проти суверенітету та територіальної цілісності іншої держави, а й інформаційна війна, дипломатична

дискредитація держави на міжнародній арені, що супроводжується тотальним ігноруванням мирних методів та засобів вирішення спорів.

Метою проведення дослідження є встановлення місця та ролі Міністерства юстиції в питаннях захисту прав громадян та забезпеченні участі України в інтеграційних процесах після подій 2014 року, а саме: анексії Криму та застосування сили в Донецькій та Луганській областях. Ми впевнені, що без належного механізму правового регулювання є великий ризик легітимізації дій Російської Федерації та будь-якого суб'єкту міжнародних відносин, який має на меті насильницьке захоплення частини або всієї території іншої держави, що підриває світоустрій, встановлений після Другої Світової війни.

Слід зазначити, що для розуміння поняття агресії з боку Російської Федерації важливо розібратися в самому визначенні цього явища. 4 грудня 1974 року Генеральною асамблеєю ООН було прийнято резолюцію 3314, в статті 1 якої давалася дефініція злочину агресії, як використання збройної сили однією державою проти суверенітету, територіальної цілісності та політичної незалежності іншої держави. [11, ст.1] Натомість стаття 8-bis Римського статуту Міжнародного кримінального суду, на нашу думку, надає ґрунтовніше визначення злочину агресії, а саме: агресія – це планування, підготовка, ініціація та безпосереднє здійснення особою, яка спроможна контролювати політичними чи військовими діями держави або керувати ними, акту агресії, що за своїм характером є грубим порушенням Статуту ООН. [13, ст. 8-bis] Тобто, відповідно до цих визначень ми кваліфікуємо збройне вторгнення Російської Федерації на територію Автономної Республіки Крим із подальшою її окупацією та анексією, а також вторгнення військових сил РФ на територію Донецької та Луганської областей як акт агресії, спрямований проти суверенітету та територіальної цілісності України. Важливий момент полягає в тому, що доказову базу для кваліфікації цього злочину і було підготовлено саме Міністерством юстиції, що дає змогу Україні виступати з позовами в міжнародних судових органах проти дій РФ на сході України та в Криму.

На наше переконання, дотримання норм *jus cogens* є зобов'язанням будь-якого суб'єкту міжнародного права, натомість зневага до цих норм повинна неминуче призвести до міжнародно-правової відповідальності держави-порушниці. Так, авторитетний вчений-міжнародник О. В. Задоржний у своїй монографії «Порушення агресивною війною Російською Федерацією проти України основних принципів міжнародного права», зазначає такі норми *jus cogens*, порушені РФ: принцип незастосування сили чи погрози силою, територіальної цілісності держави, непорушності кордонів у Європі, рівноправності і самовизначення народів, поваги прав і основоположних свобод людини, мирного розв'язання міжнародних спорів, добросовісного виконання міжнародних зобов'язань, суверенної рівності держав, невтручання у внутрішні справи, а також співробітництво держав. [3, с. 37-44]

У своїй наступній монографії «Міжнародне право у відносинах України та Російської Федерації» О. В. Задоржний знову наголошує на принципах, необхідних для успішної співпраці двох суверенних держав, серед яких принцип добросовісного виконання міжнародних зобов'язань. Договір про дружбу та співробітництво між російською Федерацією та Україною 1997 р., була зазначена ціла низка зобов'язань, які й порушила РФ протягом 2014-2016 років, а саме: повага територіальної цілісності іншої сторони та непорушності існуючих між ними кордонів (ст. 2); врегулювання спорів тільки мирними засобами, співпраця з метою відвернення та врегулювання конфліктів і ситуацій, які зачіпають інтереси сторін (ст. 4); утримання від участі або підтримки будь-яких дій, спрямованих проти іншої сторони (ст. 6). [4, с. 266] Іншим

фундаментальним порушенням зобов'язань, як зазначає автор, є порушення Договору про українсько-російський державний кордон 2003 р., відповідно до якого Кримський півострів входить до складу України. Відповідно дії щодо анексії Криму є абсолютно неприйнятними по відношенню до цього договору. [4, с. 267]

Очевидно, що зазначені порушення взятих на себе зобов'язань Російською Федерацією демонструє повне ігнорування самої ідеї функціонування сучасного міжнародного права. Агресор легковажно розраховує на відвернення покарання за свої діяння, але ми переконані, що РФ неминуче відповість перед міжнародною спільнотою за вчинені злочини. Зокрема, І. І. Лукашук, відомий вчений-міжнародник, з приводу міжнародної відповідальності у своєму підручнику вказував, що саме інститут міжнародної відповідальності є одним з найважливіших у міжнародному праві, оскільки настання й наслідки відповідальності або, навпаки, звільнення від відповідальності, є суттю предмету міжнародного спору. [6, с. 377-379] Разом з тим, обмежуючись відповідальністю конкретних осіб та розслідуванням індивідуальної причетності до скоєних злочинів, на нашу думку, не є всебічним охопленням існуючої проблеми та вирішенням першооснови конфлікту, адже агресором визнається вся держава.

Наголошуючи на важливості імперативних норм міжнародного права ми впевнені, що Україні необхідно розробити жорсткішу позицію щодо покарання РФ за порушення *jus cogens*. Відомий юрист-міжнародник М. В. Буроменський у своєму навчальному посібнику з міжнародного права визначає такі цілі відповідальності: утримати потенційного правопорушника від вчинення правопорушення; спонукати правопорушника належним чином виконати свої зобов'язання; забезпечити потерпілому компенсацію за завдану йому матеріальну чи моральну шкоду; вплинути на майбутню поведінку сторін з метою добросовісного виконання ними своїх зобов'язань. [2, с. 312]

З цього приводу авторитетний юрист-міжнародник В. Ф. Антипенко у своїй монографії «Міжнародна кримінологія: досвід дослідження тероризму» наголошував на тому, що принципи кримінальної політики передбачають вжиття заходів щодо комплексу елементів, які сприяли вчиненню злочину, тому неминуче об'єктом таких заходів мусить бути й держава, адже держава втілює групову волю нації, і якщо така воля є злочинною, то відповідальність лягає на країну і, відповідно, на націю. [1, с. 202] На його думку сучасні методи міжнародного права опиняються, по суті, у зоні міжнародної криміногенності. Їх потенційна злочинність робить неможливим функціонування світосистеми у нинішньому форматі й змісті і змушує до перебудови внутрішньої та зовнішньої політики держав і світового суспільства у цілому, що і демонструє нам своїми діями Російська Федерація. [1, с. 210-211] Ми впевнені, що саме такий підхід до визначення мір покарання РФ за дії в Криму та на сході України є доцільним та торкається первинних проблем й конфлікту, існуючого сьогодні.

До того ж, як відомо, Росія є учасницею низки міжнародних договорів у рамках міжнародного антитерористичного права, таких як: Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму (прийнята резолюцією 54/109 Генеральної Асамблеї ООН від 9 грудня 1999 року), Міжнародна конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом (прийнята резолюцією 51/210 Генеральною Асамблеєю ООН від 17 грудня 1996 року), Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників (прийнята резолюцією 34/1461 Генеральною Асамблеєю ООН від 17 грудня 1979 року) тощо. Важливим моментом є те, що визначення тероризму, яке надає законодавець в Законі України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 року [8, ст. 1], співпадає із визначеннями, зазначеними не тільки в міжнародних конвенціях та договорах, але

також із визначенням, вказаним у частині 1 статті 3 Федерального закону РФ «О противодействии терроризму» від 6 травня 2006 року. [7, ст. 3]. Виходячи з результатів чисельних досліджень дії самопроголошених «ДНР» та «ЛНР», зокрема й Міністерством юстиції, кваліфікуються відповідно до зазначених визначень тероризму, а отже й підтримка подібних угруповань повністю суперечить взятим на себе зобов'язанням з боку Російської Федерації.

Наступним важливим аспектом у встановленні ролі Міністерства юстиції в забезпеченні суверенітету держави є, на нашу думку, захист прав людини громадян України. Відповідно до частини 3 Указу Президента України «Про Положення про Міністерство юстиції України» впливають основні завдання Мін'юсту, виконання яких зараз, як ніколи, необхідне для функціонування держави в умовах боротьби за відновлення територіальної цілісності, а саме: розробка безпосередньо проектів законів щодо захисту і розвитку прав людини; організовує виконання актів законодавства, здійснює контроль за їх реалізацією в межах і порядку, встановлених законодавством; виступає як представник Президента України і Кабінету Міністрів України під час розгляду справ не тільки судами України, але й, що важливо, судами іноземних держав або міжнародними судовими органами та установами. [9, ч. 3]

Отже, на цих підставах, виступаючи представником України в Європейському суді з прав людини, Мін'юст успішно ініціював 5 справ проти Російської Федерації: справа №1, подана до ЄСПЛ 13 березня 2014 року, щодо масштабних порушень прав людини українських громадян, військовослужбовців, кримських татар під час анексії Криму; справа № 2, ініційована 21 серпня 2014 року, щодо викрадення дітей-сиріт з території України та їх перевезення на територію РФ; також були подані позови щодо переслідувань кримських татар на території окупованого Криму та подій на Сході в період з 2014 по 2016 роки. Європейський суд з прав людини зазвичай не розглядає міждержавні справи, цьому свідчить його невелика практика в розмірі всього 16 таких справ. Виходячи з цього, можна стверджувати, що фундаментальну роль в процесі формування цієї практики відіграє Міністерство юстиції, подаючи позови від імені України. Це є, звичайно, великим кроком не тільки для нашої держави з позиції захисту інтересів українського народу, але й у питанні привернення уваги міжнародної спільноти до конфлікту між Україною та Росією, наголошуючи на тому, що фактична окупація Криму та війна на Донбасі – це не трагедія локального характеру, а приклад неефективності функціонування сучасного міжнародного права. Це означає, що безкарність порушення імперативних норм міжнародного права робить вразливою будь-яку країну світу.

Варто зазначити, що у своїй офіційній заяві на прес-конференції від 01.06.2017 Міністр юстиції Павло Петренко заявив: «Ми зробили повну хронологію захоплення РФ Криму з конкретними датами і конкретними локаціями. Докази доводять, що це була добре підготовлена кампанія, яка відкрито планувалася ще в 2013 р.» Також Міністр зауважив, що доказова база, підготовлена Мін'юстом, складається зі 150 сторінок основного тексту, а додатками до нього є десятки тисяч фото- та відеоматеріалів, а також свідчення громадян.

Притримуючись традиційного формату звернення фізичної особи до Європейського суду з прав людини, Мін'юст проявляє активну участь у наданні правової допомоги громадянам України та приділяє підвищену увагу захисту їх прав у рамках безоплатної правової допомоги. Сприяння подачі індивідуальних скарг (за словами самого Міністра юстиції на сьогоднішній день їх налічується понад 3000) до органів суду виражається у формі інформування щодо вимог оформлення індивідуальної заяви, забезпеченні українською версією формуляру звернення до

ЄСПЛ, а також додаванні необхідних рекомендацій щодо звернення до ЄСПЛ у зв'язку з порушенням прав осіб на окупованій території Автономної Республіки Крим та у південно-східних областях України. [5]

І хоча ефективність проведеного розслідування підтверджується підтримкою Європейського суду позиції України щодо справи № 1, тривалість розслідування справ Європейським судом з прав людини істотно гальмує процес захисту прав українських громадян, натомість кількість злочинів, а разом із тим людей, які знаходяться за межею виживання, щодня зростає.

Як вже зазначалося, агресія є злочином проти миру, отже і розглядати такий злочин повинна відповідна уповноважена судова установа – Міжнародний кримінальний суд, статут якого і кваліфікує вказаний злочин. Як зауважує О. Задорожній, стає очевидно, що в умовах Російської агресії та її політичної могутності національно-правові механізми України не здатні самотужки ні запобігти воєнним злочинам та злочинам проти людяності, ні забезпечити належний захист цивільного населення, ні затримати злочинців та притягти їх до відповідальності. [4, с. 290] Тож, у квітні 2014 Україна на підставі статті 12(3) Римського статуту визнала юрисдикцію МКС, при цьому не входячи до числа держав, які ратифікували його статут, на своїй території щодо злочинів на Сході та в Криму з 20 лютого 2014 року без крайньої дати. [13, ст. 12] Проте тут ми так само бачимо колапс системи принципів та норм міжнародного права, адже держава, яку було звинувачено в злочинах, перерахованих раніше, 16 листопада 2016 року розпорядженням президента Володимира Путіна виходить з угоди про Римський статут. Деякі вчені вважають, що з відмовою РФ визнавати юрисдикцію МКС, немає сенсу для України вносити відповідні зміни до Конституції з метою ратифікувати Римський статут. Але ми переконані, що статут Міжнародного кримінального суду необхідно затвердити в найкоротші строки та активно співпрацювати з органами МКС з метою ефективно розслідування подій з 2014 по 2016 роки.

Слід наголосити, що вищою судовою інстанцією в ієрархії судових органів міжнародного права є Міжнародний Суд ООН. Очевидно, що в справах подібного характеру МС ООН обов'язково має надати рішення стосовно конфлікту держав, (у нашому випадку – України та Росії), що і фактично відбулося 19 квітня 2017 року. У рішенні Суд ухвалив застосування тимчасових заходів щодо Російської Федерації, а саме: 1) утриматися від збереження або застосування нових обмежень на права кримськотатарської спільноти зберігати свої представницькі інституції, включаючи Меджліс кримськотатарського народу; 2) забезпечити доступ до освіти українською мовою; 3) Суд підтвердив наявність спору між Україною та Російською Федерацією щодо застосування Конвенції; 4) Суд визнав дотримання Україною необхідної досудової процедури; 5) Суд визнав наявність своєї попередньої (*prima facie*) юрисдикції щодо цього спору. [10, с. 33-35]

Основну роль у цій справі відіграє Міністерство закордонних справ України, проте це ні в якому разі не зменшує ролі Міністерства юстиції, адже протягом розгляду справи Мін'юст активно співпрацює з МЗС в наданні доказової бази та забезпеченні необхідною інформацією і додатковими матеріалами. У той же час ми знов спостерігаємо проблему відсутності практики Суду в розгляді справ щодо злочину фінансування тероризму, через що МС ООН відмовив Україні у затвердженні тимчасових заходів проти РФ за Конвенцією щодо заборони фінансування тероризму. Про це свідчить офіційна заява президента суду Ронні Абрагама під час відкритого слухання. Тож, до лютого наступного року Мін'юст України спільними зусиллями з Міністерством закордонних справ мають подати в МС ООН повторно зібрані

матеріали, доповнити доказову базу задля задоволення вимог Суду. Варто зауважити, що в офіційній заяві газеті «Урядовий кур'єр» Перший заступник Міністра юстиції Наталія Севостьянова оголосила непохитну позицію Міністерства юстиції, що Російська Федерація неодмінно понесе міжнародну відповідальність за рішеннями Міжнародного Суду ООН.

Розглянемо інший актуальний приклад. Трагедія збитого 17 липня 2014 року малайзійського Боїнгу МН17 на території Донецької області спонукала Малайзію, Австралію, Бельгію, Нідерланди та Україну звернутися до Ради Безпеки ООН із проханням розслідування справи в міжнародному трибуналі. У результаті було укладено резолюцію 2166 від 21 липня 2014 року Радою Безпеки ООН щодо виявлення винних у загибелі близько 300 людей. [14] Проте проект резолюції так і не був підтверджений через накладене вето Російською Федерацією, яка діяла на правах постійного члена Ради Безпеки. Варто зазначити, що «проти» висловилися тільки Росія, натомість «за» проголосували 11 держав та 3 утрималися від голосування. Знову постає ризик безкарності серйозного та масштабного злочину. Яким є альтернативне рішення проблеми? Тут ключову роль відіграє Мін'юст України разом із Міністерством безпеки і юстиції Нідерландів. Величезним кроком у розгляді цієї справи є укладання двостороннього договору в особі Міністра юстиції України Павла Петренка та нідерландського Міністра безпеки і юстиції Стефа Блока про міжнародно-правове співробітництво щодо злочинів, пов'язаних з катастрофою МН17. [12]

Завдяки договору з Україною Нідерланди матимуть змогу здійснювати судове переслідування винних у смерті не лише громадян Нідерландів, а й жертв з усіх сімнадцяти держав світу після проведення деяких змін у внутрішньому законодавстві. Унікальна частина договору полягає в тому, що він вирішує проблему, створену раніше відхиленням проекту резолюції 2166 РБ ООН, адже угода передбачає, що судове переслідування підозрюваних відбудеться без участі Російської Федерації. Крім того Верховна Рада за підтримки Міністерства юстиції планує в середу 22 листопада 2017 року розглянути законопроект, що передбачає пролонгацію Угоди з Нідерландами в розслідуванні справи «Боїнга».

Висновки. Отже, ми бачимо, що перед Україною, як і перед усією міжнародною спільнотою, стоїть нелегке завдання – притягти агресора до міжнародно-правової відповідальності шляхом встановлення справедливості через міжнародні судові органи та установи. Очевидно, що роль Міністерства юстиції на чолі з Міністром юстиції в питаннях захисту прав людини громадян України у вигляді подання позовів до Європейського суду з прав людини як на міждержавному рівні, так і через сприяння подачі індивідуальних скарг безпосередньо від імені громадян, є незамінною. Дійсно, тривалість судових розглядів та в деяких випадках неефективність застосування норм міжнародного права є загрозою як територіальній цілісності України, так і цілісності й суверенітету будь-якої іншої держави.

Ось чому на сьогоднішній гостро постає питання недопущення легітимізації дій Російської Федерації. Мін'юст формує державну позицію України на міжнародній арені, що виражається у взаємодії з міжнародними судовими установами, активній співпраці з іноземними державами та піднятті актуальних проблем на всебічний розсуд. Ми впевнені, що тільки шляхом притягнення самої Росії до міжнародно-правової відповідальності як держави є, власне, вирішенням проблеми, а не «лікуванням симптомів». Тільки так можна досягти балансу у світі та відновленню світоустрою, здобутого величезними зусиллями всіх держав після подій кривавої Другої Світової війни, та недопущення повтору її сценарію.

Стаття надійшла до редакції 25.11.2017 р.

Список використаної літератури

1. Антипенко В. Ф. Міжнародна кримінологія: досвід дослідження тероризму / В. Ф. Антипенко: монографія. – О.: Фенікс, 2011. – 320 с.; Antypenko V. F. Mizhnarodna kryminolohiia: dosvid doslidzhennia teroryzmu / V. F. Antypenko: monohrafiia. – О.: Feniks, 2011. – 320 s.
2. Буроменський М. В. Міжнародне право: навч. посібник / За ред. М. В. Буроменського – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.; Buromenskyi M. V. Mizhnarodne pravo: navch. posibnyk / Za red. M. V. Buromenskoho – K.: Yurinkom Inter, 2006. – 336 s.
3. Задорожній О. В. Порушення агресивною війною Російською Федерацією проти України основних принципів міжнародного права / О. В. Задорожній. – Київ: К.І.С., 2015. – 712 с.; Zadorozhnii O. V. Porushennia ahresyvnoiu viinoiu Rosiiskoiu Federatsiiei proty Ukrainy osnovnykh pryntsyviv mizhnarodnoho prava / O. V. Zadorozhnii. – Kyiv: K.I.S., 2015. – 712 s.
4. Задорожній О. В. Міжнародне право у відносинах України та Російської Федерації / О. В. Задорожній. – Київ: К.І.С., 2016. – 559 с.; Zadorozhnii O. V. Mizhnarodne pravo u vidnosynakh Ukrainy ta Rosiiskoi Federatsii / O. V. Zadorozhnii. – Kyiv: K.I.S., 2016. – 559 s.
5. Інформація щодо порядку звернення до Європейського суду з прав людини [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://old.minjust.gov.ua/162>; Informatsiia shchodo poriadku zvernennia do Yevropeiskoho sudu z prav liudyny [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu do resursu: <http://old.minjust.gov.ua/162>
6. Лукашук И. И. Международное право. Особенная часть: [учебник] / И. И. Лукашук. – М. : Волтерс Клувер, 2005. – 511 с.; Lukashuk I. I. Mezhdunarodnoe pravo. Osobennaya chast': [uchebnik] / I. I. Lukashuk. – M. : Volters Kluver, 2005. – 511 s.
7. О противодействии терроризму [Электронный ресурс]: Федеральный закон от 6 марта 2006 г. №35-ФЗ // Совет Федерации. – Режим доступа: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_58840/ ; O protivodejstvii terrorizmu [Elektronnyj resurs]: Federal'nyj zakon ot 6 marta 2006 g. №35-FZ // Sovet Federacii. – Rezhim dostupa: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_58840/
8. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №25. – Ст. 180 ; Pro borotbu z teroryzмом: Zakon Ukrainy vid 20.03.2003 r. // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2003. – №25. – St. 180.
9. Про Положення про Міністерство юстиції: указ Президента України від 6.04.2013 р. № 395/2011 // Урядовий кур'єр. – 2014. – 11 червня. – С. 88; Pro Polozhennia pro Ministerstvo yustytzii: ukaz Prezydenta Ukrainy vid 6.04.2013 r. № 395/2011 // Uriadovyi kurier. – 2014. – 11 chervnia. – S. 88.
10. Application of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism and of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Ukraine v. Russian Federation). Order of 19 April 2017[Electronic resource] // The official site of ICJ. – Access mode: <http://www.icj-cij.org/files/case-related/166/19394.pdf>.
11. General Assembly resolution 3314 (XXIX) “Definition of Aggression”. UNO Document A/RES/29/3314 of 14 December 1974 [Electronic resource] // The official site of UNO. – Access mode: http://legal.un.org/avl/pdf/ha/da/da_e.pdf.
12. Minister of Security and Justice signs MH17 treaty with Ukraine. Article of 7 July 2017 [Electronic resource] // The official site of the Government of the Netherlands. – Access mode: <https://www.government.nl/topics/mh17-incident/news/2017/07/07/minister-of-security-and-justice-signs-mh17-treaty-with-ukraine>.

13. Rome Statute of International Criminal Court. Document A/CONF.183/9 of 17 July 1998 [Electronic resource] // The official site of ICC. – Access mode: https://www.icc-cpi.int/nr/rdonlyres/ea9aef7-5752-4f84-be94-0a655eb30e16/0/rome_statute_english.pdf.

14. Security Council resolution 2166 “The downing of Malaysia Airlines flight MH17”. UNO Document S/RES/2166 of 21 July 2014 [Electronic resource] // The official site of UNO. – Access mode: <http://repository.un.org/handle/11176/32991>.

Yu. O. Voloshin, T. Marharian

ROLE OF THE MINISTRY OF JUSTICE IN PROVIDING THE SOVEREIGNTY AND TERRITORIAL INTEGRITY OF UKRAINE IN A STATE OF AGGRESSION OF RUSSIAN FEDERATION

This article analyzes the role of the Ministry of Justice of Ukraine in terms of providing and ensuring the sovereignty of the State, restoring the territorial integrity and defending the rights of people, who are now suffering on the eastern part of Ukraine and in Crimea from aggression of Russian Federation. The article also researches actual problems of International Law trying to prosecute cases against the aggressor and eventually bringing the responsible ones to justice.

Key words: Ministry of Justice, territorial integrity, sovereign rights, aggression, international liability.

УДК 347. 41

В. М. Слома

ГЕНЕЗА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ З МНОЖИННІСТЮ СУБ'ЄКТІВ В АКТАХ КОДИФІКАЦІЇ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

Стаття присвячена дослідженню правового регулювання зобов'язань з множинністю суб'єктів у актах кодифікації цивільного законодавства на українських землях. Автором проаналізовано положення даних кодифікованих актів різних історичних періодів та визначено особливості регулювання даних зобов'язальних відносин.

Ключові слова: зобов'язання з множинністю суб'єктів, акти кодифікації цивільного законодавства, боржник, кредитор.

Постановка проблеми. Дослідження будь-якого суспільного явища розпочинається із характеристики умов, які передували його виникненню. Саме тому при дослідженні зобов'язань з множинністю суб'єктів необхідно окреслити їх сутність у контексті правових звичаїв, традицій, кодифікованих актів різних історичних періодів, а також чинного законодавства.

Аналіз досліджень і публікацій. Окремі аспекти досліджуваної проблематики були предметом вивчення в працях Г.Г. Гриценко, Р.А. Майданика, Д.В. Трута, О.І. Чернілевської та ін. Проте, поза увагою науковців залишилось дослідження становлення та розвитку зобов'язань з множинністю суб'єктів в актах кодифікації цивільного законодавства на українських землях.

Метою статті є дослідження генези правового регулювання зобов'язань з множинністю суб'єктів в актах кодифікації цивільного законодавства на українських землях в різні історичні періоди.